

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
Зачепилівського районного суду Харківської області

17.09.2024

Харків, 2024 рік

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 191, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 17.09.2024 здійснено відвідування Зачепилівського районного суду Харківської області (далі – Суд).

Відвідування здійснювали наступні члени групи НПМ:

Цвеліх Максим Павлович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини – керівник групи НПМ;

Бохвалов Андрій Михайлович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Деркач Діана Віталіївна, представниця громадськості;

Ісянов Антон Русланович – представник громадськості.

Керівництво суду:

Яценко Євген Іванович, виконуючий обов'язки голови Суду

Цвітеркіна Оксана Володимирівна, виконуюча обов'язки керівника апарату Суду.

Візит здійснювався у присутності Цвітеркіної Оксани Володимирівни, виконуючої обов'язки керівника апарату суду.

Об'єкт моніторингу є судом першої інстанції, розглядає справи, віднесені процесуальним законом до його підсудності: цивільні, кримінальні, адміністративні справи, а також справи про адміністративні правопорушення у випадках та порядку передбачених процесуальними законами.

Суд розміщений у власній двоповерховій будівлі за адресою: сел Зачепилівка, вулиця Паркова, 7 (фото № 1 Додатку). Територія суду частково огорожена з боку внутрішнього двору.

Вхід до будівлі Суду знаходиться з фасадної сторони будівлі з боку вулиці Паркової, до сходової групи входу розміщений металевий ухил із поручнями (фото №2 Додатку). На ганку будівлі суду розміщене найменування суду.

Всередині будівлі на першому поверсі знаходяться приміщення вестибюлю, канцелярії, кімната помічника судді, зала судових засідань № 2, на другому поверсі знаходиться кімната учасників судового процесу, кабінети керівника апарату суду, голови суду, зала судових засідань № 1.

Вестибюльне приміщення розділяється залізною огорожею на загальну та внутрішню частину будівлі, вхід до внутрішньої сторони здійснюється через хвіртку (фото № 3 Додатку). В загальній частині вестибюлю розміщується простір для написання заяв та процесуальних документів із зразками документів та пам'ятками, інформаційними плакатами, зокрема можливістю звернутись за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (фото № 4 Додатку). Окрім цього у приміщенні вестибюлю є зона очікування. Також з'ясовано, що в Суді є медична аптечка для надання домедичної допомоги.

Під час моніторингу було з'ясовано, що станом на момент відвідування у вересні 2024 року було здійснено 1 заявку суду на конвоювання ув'язнених/засуджених.

У будівлі Суду розташовано 2 зали судових засідань, з них для розгляду кримінальних справ передбачена зала № 1 на другому поверсі. Зала для розгляду кримінальних справ має відеоспостереження, що забезпечує можливість здійснення правосуддя в онлайн-режимі, також наявний металевий бокс для підсудних із захисного скла (фото № 5, 6 Додатку).

В приміщенні суду є санітарно-гігієнічне приміщення на першому поверсі (туалет).

II. ФАКТИ ПОРУШЕНЬ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя (стаття 2 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

1. У порушення вимог пункту 7.1.9 Державних будівельних норм «Суди» (далі – ДБН «Суди») і пункту 13 Інструкції з організації конвоювання, що затверджена Наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68 (далі – Інструкції з організації конвоювання) маршрут до зали судових засідань, якими здійснюється конвоювання підсудних, засуджених, не ізольований та не обладнаний достатнім освітленням та кнопками звукової сигналізації, маршрут пролягає через загальний схід у супроводі особового складу варти (фото №7 Додатку);

2. У порушення вимог пункту 5.11 ДБН «Суди» та пункту 14 Інструкції з організації конвоювання не обладнано бокс для заїзду спеціального автотранспорту варти та посадки (висадки) обвинувачених (підсудних), засуджених або огорожена стоянка для спеціального автотранспорту варти (фото № 8 Додатку). Таким чином, порушується принцип ізольованості конвоювання, в результаті чого, такі обставини можуть призвести до виникнення надзвичайних подій, що в свою чергу є порушенням права на забезпечення безпеки в суді.

3. У невідповідність вимог пунктів 7.1.2, 7.1.3, 7.1.4 ДБН «Суди» у вестибюльному приміщенні Суду відсутні технічні засоби – металодетектори, за допомогою яких проводиться перевірка відвідувачів на наявність небезпечних предметів, біля головного входу Суду відсутнє приміщення чергового підрозділу охорони (диспетчерська).

Також з'ясовано, що в будівля суду не перебуває під охороною Державної судової охорони. Таким чином, в приміщеннях Суду не забезпечується належним чином пропускний режим осіб до Суду, значно ускладнюється підтримання та реагування на порушення громадського порядку при розгляді справ судом, відсутнє забезпечення вжиття заходів з охорони, недоторканості, цілісності приміщень Суду.

Порушення права на захист від катування або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження або покарання (стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, частина 1 статті 28 Конституції України).

4. У порушення пункту 20 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями, пункту 22.5 Європейських пенітенціарних правил та вимог пункту 12 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів, затвердженої спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68 (далі – Інструкція з організації конвоювання), обвинувачені (підсудні), засуджені не мають доступу до чистої питної води. Ємність для питної води та одноразовий посуд відсутні.

5. У невідповідність вимогам пункту 6.5.2 ДБН «Суди», пункту 9, 12 Інструкції з організації конвоювання в будівлі Суду не обладнано камер для тримання затриманих (підсудних) осіб, а також відсутнє приміщення особового складу варти, приміщення для розміщення особового складу варти. Під час моніторингового відвідування групою з'ясовано, що затримані (засуджені) особи після прибуття до суду в супроводі варти доставляються до зали судових засідань № 1 та перебувають в місці для тримання обвинувачених перед початком слухання справи.

Порушення права на професійну правничу допомогу (стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 59 Конституції України)

6. У порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статті 59 Конституції України, невідповідність вимог пункту 6.5.2 ДБН «Суди», у приміщенні суду не обладнано кімнату для роботи адвоката з обвинуваченими, підсудними (засудженими), що унеможлиблює реалізацію їх права на захист.

Окрім цього, зазначене порушення може стати причиною чергових звернень до Європейського суду з прав людини і виплатою Україною значних сум коштів в якості компенсації.

У справі «Фірстов проти Росії» (скарга № 67312/12) Європейський суд з прав людини констатував, що хоч підсудний і міг спілкуватися зі своїм захисником через загородження у залі суду, у тому числі під час перерв, які оголошувалися для цієї мети суддею за клопотанням заявника, не було доведено, що такі консультації носять конфіденційний характер у зв'язку з присутністю конвою у межах досяжності слуху. Таким чином, ЄСПЛ засвідчив порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Порушення права на доступність для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (стаття 4, 9 Конвенції про права осіб з інвалідністю від 13.12.2006, статті 26 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні»)

7. Моніторинговою групою з'ясовано, що будівля суду та її приміщення не адаптовані для потреб маломобільних груп населення та осіб з інвалідністю відповідно до вимог пунктів , 5.3.1, 8.3.4, 8.3.5 Державних будівельних норм В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд» (далі – ДБН «Інклюзивність та доступність»), пунктів 6.2.1.4, 6.2.1.7, 7.1.2 ДБН «Суди», зокрема відсутні таблички контрастного кольору, що позначають текстово інформацію про назву суду та графік роботи, інформацію про призначення приміщень будівлі суду біля функціональних приміщень суду із дублюванням шрифтом Брайля. Вестибюльна зала, зокрема металева хвіртка не відповідає вимогам безперешкодного доступу для маломобільних груп населення, які зазначені в ДБН «Суди», ДБН «Інклюзивність та доступність». Зала № 1, що адаптована для слухання кримінальних справ знаходиться на другому поверсі, однак доступ для осіб із порушенням опорно-рухового апарату та тих, які пересуваються кріслом колісним обмежений через відсутність технічної можливості підйому та спуску вищезазначених груп населення. Металевий ухил (фото № 2 Додатку), що знаходиться біля центральної групи входу в будівлю суду має кут нахилу, що перевищує передбачені показники ДБН «Інклюзивність та доступність». Зазначене унеможливорює рівний доступ до відвідування суду маломобільними групами населення.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Територіальному управлінню Державної судової адміністрації в Харківській області:

1.1. вжити заходів щодо реалізації забезпечення охорони громадського порядку в Суді Службою судової охорони, адаптування вестибюльного приміщення відповідно до вимог пунктів 7.1.2, 7.1.3, 7.1.4 ДБН «Суди»;

1.2. вжити заходів щодо обладнання в будівлі Суду камер для тримання затриманих (підсудних) осіб із розрахунком роздільного тримання чоловіків, жінок та неповнолітніх відповідно до вимог пункту 7.1.9 ДБН «Суди», пункту 10 Інструкції з організації конвоювання;

1.3. вжити заходів щодо обладнання автостоянки з боксом для заїзду спеціального автотранспорту варті та посадки (висадки) обвинувачених (підсудних);

1.4. вжити заходів щодо обладнання кімнати для роботи адвоката з підсудними (засудженими) відповідно до вимог п. 6.5.2 ДБН «Суди».

Зачепилівському районному суду Харківської області:

1.5. забезпечити приміщення суду ізольованими маршрутами переміщення підсудних (затриманих) до всіх зал судових засідань для розгляду кримінальних справ, та обладнати ці маршрути кнопками звукової сигналізації;

1.6. у приміщенні де розміщується варта конвою, затримані (підсудні) особи, встановити ємність для питної води;

1.7. вжити заходів щодо адаптації будівлі Суду для маломобільних груп населення відповідно до норм ДБН «Інклюзивність та доступність», зокрема шляхом розумного пристосування.

**Керівник групи НПМ
головний спеціаліст Відділу
сприяння роботі регіональних
представництв Секретаріату
Уповноваженого Верховної Ради
України з прав людини**

Максим ЦВЕЛІХ

Додатки до звіту

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

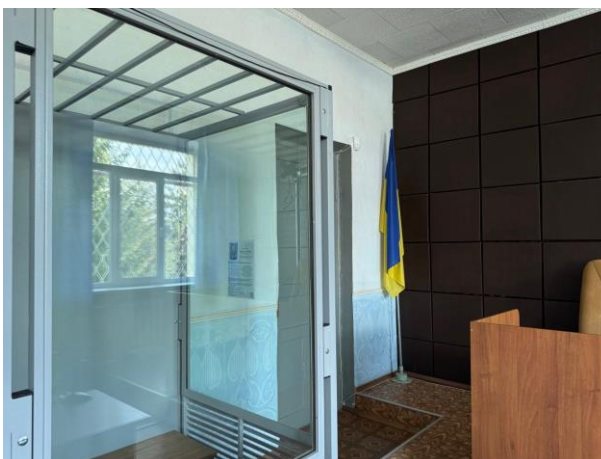

Фото 6

Фото 7

Фото 8

